

22216i

SERIA

C

NUMĂRUL

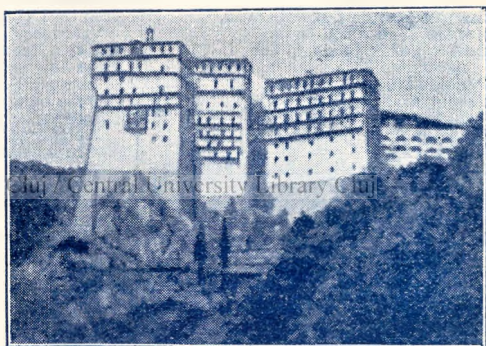
CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

81

„DIN LUMEA LARGĂ”

DIRECȚ. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SFÂNTUL MUNTE

INSEMĂRI DE CĂLĂTORIE

DE

AUREL COSMA

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Seria A. ȘTIINȚA PENTRU TOȚI.

Nr.	Nr.
1. Cum era omul primitiv de I. SIMIONESCU.*	39. Noțiuni de electricitate de ING. CASSETTI.
2. Viața omului primitiv de I. SIMIONESCU.*	40. M. Berthelot de CĂPIT. M. ZAPAN.
3. Gazurile Naturale de I. SIMIONESCU*	41. Izvoare actuale de energie de E. SEVERIN.
4. Albinele de T. A. BĂDĂRĂU.*	42. Goethe ca naturalist de PROF. I. SIMIONESCU.
8. Furnicile de T. A. BĂDĂRĂU.*	43. Viața'n munți de I. SIMIONESCU.*
9. Viața plantelor de I. SIMIONESCU.*	44. Principii de biologie de I. SIMIONESCU.
10—11. Pasteur de C. MOTĂȘ.	45—46. Fauna Mării Negre de BĂCESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
14. Porumbelii mesageri de V. SA-DOVEANU.	47. Vitaminele de DR. N. GAVRILESCU.*
15. Planeta Marte de ION PAȘA.	49. Petrolul de I. SIMIONESCU.*
16. Dela Omer la Einstein de GENERAL SC. PANAITESCU.	50. Șobolani și șoareci de PROF. RADU VLĂDESCU.*
17. Cum vedem de DR. I. GLĂVAN.	51. Viața la Ecuator de I. SIMIONESCU.*
18. Razele X de AL. CIȘMAN.	52. Viața la tropice de I. SIMIONESCU.*
19. Omul de la Cucuteni de I. SIMIONESCU.	53. E. Roux de PROF. DR. G. MARINESCU*
20. Protozoarele de I. LEPȘI.	54. Cutremururile de I. SIMIONESCU.*
21. Fulgerul și Trăznetul de C. G. BRADEȘEANU.	55. Cum biruie viața de DR. VASILE ZAHARESCU.*
22. Nebuloasele gazoase de M. E. HEROVANU.	56. Plante carnivore de I. POPU-CĂMPEANU.*
23. Bacteriile folositoare de I. POPU-CĂMPEANU.	57. Chihlimbarul de A. RABICHON.
24. Scrisori cerești (Meteorite) de I. SIMIONESCU.	58. Newton de O. ONICESCU.*
25. Din istoricul electricității de STEL. C. IONESCU.	59. Fluturi de zi de I. SIMIONESCU.*
26. Mercur și Venus de C. NEGOIȚĂ.	60. Fluturi de noapte de I. SIMIONESCU*
27. Reumatism și arterioscleroză de DR. M. CĂHĂNESCU.	61. Glande cu secreție internă de PROF. DR. C. PARHON.*
28. Oameni de înălțime de APOSTOL D. CULEA.	62. Sarea de PROF. I. SIMIONESCU.*
29. Henri Ford de ING. N. GANEA.	63. Circulația materiei de PROF. I. SIMIONESCU.*
30. Musca de I. MUREȘANU.	64. Păsări de apă de C. S. ANTONESCU.*
32. Cifrele de G. M. LĂZĂRESCU.	65. Flori de primăvară de I. SIMIONESCU.*
33. Animale de demult de I. SIMIONESCU.	66. Din viața marilor fizicieni și chimiști de C. ALLACI.*
34. Lămurirea popoului de I. SIMIONESCU.	67. Destarile de O. ONICESCU.*
35. Din viața oamenilor înreprezentații de APOSTOL D. CULEA.	69. Sielele noul de C. ARGINTEANU.*
36. Societatea națiunilor de ARTUR GOROVEI.	69. Strejăria de V. GHEȚEA.*
37. Ficatul și boalele lui de DR. M. CĂHĂNESCU.	70. Invățătura în India de TH. SIMENSCHY.*
38. Electrochimia și electroliza de N. N. BOTEZ.	71. Plante străine din comerț de I. POPU-CĂMPEANU.*
	72. Tutunul, fumatul și sănătatea de DR. N. GAVRILESCU.*
	73. Boalele inimii de DR. C. BACALOGU.*

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI“.

Nr.	Nr.
2. Despre tovărășii de PREOT. C. DRON.	8. Sifilisul de DR. E. GHEORGHIU.
3. Despre scarlatină de DR. I. GHEORGHIU.	10. Voțul obștesc de A. GOROVEI.
7. Morcovul și alte legume de P. ROZIADE.	14. Pelagra de PROF. V. BABEȘ.*
	15. Alegerea semințelor de C. LACRIȚIANU.

**CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ**

SFÂNTUL MUNTE

INSEMĂRI DE CĂLĂTORIE

DE

AUREL COSMA

INTRODUCERE

Există în lumea această o singură împărăție în care femeile n'au acces, n'au voie să trăiască și nici să pătrundă măcar pentru o clipă. Este republica religioasă a Muntelui Athos, stăpânită exclusiv de călugări; ei respectă și aplică încă și astăzi cu toată rigoarea strictele dispozițiuni ale unei bule date în 1060 de Constantin Monomac, prin care era interzisă intrarea în muntele sfânt a femeilor sau a oricărui vietății de sex feminin, precum și accesul copiilor și eunucilor. Regulele acestea se aplică cu atâta severitate, încât nu se găsește pe tot teritoriul republicii de mănăstiri nici un fel de animal de sex feminin.

Carnea, laptele, ouăle și celelalte alimente se aduc din regiunile învecinate dela Salonic, cu care muntele Athos este legat printr'o cursă regulată de vapoare. Dacă s'ar întâmpla că pe un vapor, ce ar acosta într'unul din porturile imperiului călugăresc, s'ar afla și femei printre turiști sau pelerini, ele nu sunt lăsate să coboare sub nici un motiv. Chiar bărbații, cari vor să viziteze peninsula religioasă, sunt obligați să obțină o autorizație prealabilă dela Ministerul de afaceri streine al Greciei și cu

aceasta să se prezinte apoi guvernatorului din Kareia, capitala republicei teocratice, urmând ca autorizația propriu zisă pentru vizitarea mănăstirilor să o primească dela autoritatea călugărească în baza raportului făcut de guvernator. Fără această autorizație nu se deschid porțile nici unei mănăstiri în fața străinului.

Sfântul Munte a devenit astăzi nu numai un loc de pelerinaj sau de reculegere sufletească pentru creștini, dar în același timp și o splendidă regiune pentru excursii pentru ședere mai îndelungată.

Străvechile mănăstiri cu toate comorile lor și cu viața lor plină de evlavie și de liniște sunt extrem de interesante. Pitorescul munților și al mănăstirilor așezate pe culmile lor, apoi variatele frumuseți naturale și atmosfera parfumată de mulțimea florilor și plantelor exotice ce le înconjoară, fac din această țară de călugări un paradis terestru. Clima dulce și aerul curat ce adiază dealungul peninsulei stâncoase, precum și originalitatea vieții și diferitele aspecte, ce se schimbă dela un loc la altul, îți dau impresia că te afli pe o lume cu totul streină, mai încântătoare și mai minunată decât lumea noastră. Farmecul acestei împărății divine, împodobită cu atâtea decoruri ale naturii, captivează pe toți artiștii și scriitorii cari vin să o vadă și cari își găsesc aici cele mai fecunde izvoare de inspirații.

ISTORIA SFÂNTULUI MUNTE.

Republica teocratică a Sfântului Munte este situată pe suprafața muntoasă a brațului de răsărit al peninsulei Kalcidika ce se întinde în marea Egee, și are o lungime de vreo 45 de km. până la frontiera sa nordică, pe care o formează muntele Vigla, nu departe de canalul lui Xerxes. Toată republica este stâncoasă, având o altitudine ce variază dela 200 m. până la 2033 m. înălțime, locul cel mai ridicat, vârful Muntelui Athos în capătul de sud al peninsulei, și despre care lumea din antichitate credea că era cel mai înalt punct al pământului. Stâncile acestea din sudul peninsulei sunt inaccesibile și sunt extrem de periculoase pentru navigație, fiindcă furtuna, care agită în mod permanent marea din jurul lor, ușor poate arunca corăbiile și vapoarele mai mici de păretele lor ascuțit. Aci și-a pierdut Xerxes întreaga sa flotă persană în luptele ce le a dat împotriva Grecilor (494 a. C.) și l-a determinat apoi să taie pe seama navelor sale un canal în nordul peninsulei, în acel loc al istmului ce leagă Muntele Athos de Macedonia, unde lărgimea lui nu atinge mai mult de 2200 de metri. Acest canal, astăzi uscat, formează frontiera între Grecia și Republica athonită. Tot acest canal constituie și linia peste care femeile n'au voie să treacă.

. Muntele Athos era menționat mai ales în operele lui Homer și Demosthene. Nu se știe însă exact în ce epocă a început aci viața religioasă. Fără îndoială că frumusețile naturii, în cari oamenii vedeau minunea

lui Dumnezeu, atrăgeau pe bărbații plini de credință și de evlavie să se stabilească în ascunzișurile stâncoase ale Athosului, cu siguranța că pot trăi în liniște și în rugăciuni.

Patroana Muntelui Athos este Sf. Fecioara Maria, iar despre venirea ei pe acest munte se povestește o frumoasă legendă. Și ea era între apostolii lui Isus Hristos, când aceștia, după ce se coborîse asupra lor duhul sfânt, prin tragere la sorți au căutat să li se arate locul unde să meargă și să propovăduiască religia creștinească. Maica Domnului, trăgând și Ea la sorți, s'a văzut trimisă pe muntele Athos. Iar când vroia să se ducă spre insula Cipru, însoțită fiind de câțiva apostoli, niște vânturi opuse i-au schimbat direcția corăbiei și au condus-o până în fața peninsulei athonite. Aci s'a coborît împreună cu apostolii și a botezat populația indigenă după legea lui Hristos.

Se crede că primele mănăstiri din Sfântul Munte au fost ridicate sub domnia împăratului Constantin. Urme însă nu s'au găsit, iar Petru Athonitul, când s'a stabilit pe acest munte pela finea secolului al VIII-lea, l-a aflat în complectă pustietate, trebuind să lupte cu demonii și cu animalele sălbatice, și să trăiască timp de 50 de ani într'o grotă.

Cu secolul al IX-lea peninsula începu să fie populată de diferiți călugări, veniți din toate părțile, cari cu timpul se grupară în mici comunități numite „lavra“, având în fruntea lor un șef ales dintre ei. Membrii tuturor acestor comunități luară obiceiul să se întrunească de mai multe ori pe an sub autoritatea unui „protos“ în centrul peninsulei, unde se fondă mai târziu orașul Kareia, capitala republicei religioase.

În anul 885 împăratul Vasile Macedoneanul a acordat călugărilor depline libertăți și dreptul de proprietate asupra peninsulei.

Călugării duceau însă o viață dezordonată, trăiau

fără disciplină și se certau între ei. Prima organizare a comunităților o făcu Sf. Atanasie, care introducând regulele lui Teodoru, reformă în mod radical viața monahală din Muntele Athos. Sf. Atanasie era prieten din copilărie cu voievodul Nichifor Foca și obținu dela acesta imense ajutoare bănești pentru organizarea călugărilor în mănăstiri. Tot cu ajutorul lui Nichifor Foca, devenit mai târziu împărat, a construit Sf. Atanasie mănăstirea Lavra, care și astăzi ocupă cel dintâi rang în ordinea ierarhică a mănăstirilor. După modelul Lavrei se fondară rând pe rând și alte mănăstiri, iar împărații începură să se întreacă în ajutorarea acestor instituțiuni monahale din Sfântul Munte. Sf. Athanasie muri în anul 1000, iar memoria lui și astăzi este venerată în toată republica teocratică.

Prima constituție a republicei Sfântului Munte, numită tipicul „Tragos“, fu elaborată sub prezența lui Eutimie, delegat de împăratul Tsimiski să potolească spiritele agitate ale călugărilor nemulțumiți de regimul introdus de Sf. Atanasie.

Acest tipic, al cărui original se păstrează în biserica „Protaton“, catedrala din Kareia, n'a putut fi aplicat multă vreme, deoarece o nouă reacție s'a produs în rândul călugărilor, care avu ca urmare noua constituție dată sub Constantin Monomac, din care multe dispozițiuni se mai aplică și astăzi.

Muntele Athos a suferit foarte multe persecuții, incedii și devastări, din partea soldaților catolici ai cruciadelor și după aceea din partea Catalanilor, eari invadaseră imperiul. Mănăstirile athonite fiind puternice și nebiruite cetăți de ortodoxism, catolicii nu puteau vedea cu ochi buni dezvoltarea lor.

Cu ajutorul împăraților, călugării, își refăcură mănăstirile devastate și construiră altele noi. Republica lor religioasă luă un avânt atât de mare, încât în secolul al XV-lea erau vre-o 30 de mănăstiri, cari aveau fiecare din ele câte o mie de călugări.

Dela 1313 începând Patriarhul numea pe *protosul* Sfântului Munte, dându-i acestuia dreptul de a-i designa pe stareții mănăstirilor.

Mănăstirile din Athos erau de două feluri: *chinoviile* în cari călugării trăiau o viață comună, fără avere personală, și fiind supuși întru toate starețului, care se îngrijea de nevoile supușilor săi, și *mănăstirile idioritme* în cari călugării duceau o viață liberă, aveau averea lor personală, se hrăneau din propriile lor posibilități și nu erau în comunitate cu ceilalți, decât în timpul slujbei la biserică. Aceste mănăstiri idioritme n'aveau stareți, ci erau administrate de epitropi aleși în fiecare an.

Încetul cu încetul se manifestă tot mai mult tendința idioritmă și la mănăstirile chinovite, tendință care după puțină vreme, datorită și greutăților și nevoilor de atunci, culmină în generalizarea regimului de libertate personală și în desființarea refectoarelor comune, suprimându-se totodată și instituția de stareție. Totuși aceste reforme radicale nu atingeau întru nimic riturile religioase practicate de călugării chinoviți, cari continuau să țină posturile în tot anul și să-și facă mătăniile.

Al treilea tipic a fost dat în anul 1394, iar al patrulea în 1406.

După căderea Constantinopolului călugării din Athos începură să aibă raporturi bune cu sultanii turci, mai ales în urma faptului că nu recunoscuseră sinodul din Florența (1452), după cum nu-l recunoscuseră nici călugării din Ierusalim și nici cel din muntele Sinai. Iar sultanul Selim I-iul, când a venit în muntele Athos, fu primit cu solemnitate.

Sub adăpostul acestor bune relațiuni, ortodoxismul putu să se desvolte în voie liberă, iar Athosul să rămână un puternic centru spiritual.

Pe lângă mănăstirile din Sfântul Munte se mai fondară și schituri, în jurul cărora începură să se ridice nenumărate chilii, unde se retrăgeau mai

ales acei monahi, cari erau pătrunși de o credință mai profundă și de o dorință de a trăi numai în rugăciuni. Aceste chilii nu aveau însă o organizare sistematică și uniformă.

Odată cu venirea dominației turcești și cu prăbușirea imperiului bizantin s'a terminat și cu donațiunile ce le făcuseră în măsură atât de largă împărații Bizanțului. În locul lor însă începură Domnii români să facă danii și mai multe. Imense averi și neprețuite bogății se transportară din țările românești în muntele Athos. Românii zidiră mânăstiri noi și reparară altele vechi, înzestrară aceste mânăstiri cu nenumărate comori și se îngrijiră de toate nevoile călugărilor. Multe mânăstiri și averi stăpânite astăzi de călugări streini sunt de proveniență exclusiv românească. Bibliotecile și arhivele acestor mânăstiri sunt pline de cărți și de documente conținând date și informațiuni de o valoare istorică extraordinar de mare privitoare la trecutul țărilor românești. Parte din lucruri le-a cercetat D-I M. Beza.

În 1575, sub Patriarhul Ieremia al II-lea a fost făcut al 5-lea tipic sau lege constituțională a comunității călugărești din Muntele Athos. Conform acestui tipic, care a precizat punctete de conduită a vieții idioritmice, comerțul peninsulei se făcea numai de călugări.

În 1783 Patriarhia din Constantinopol a instituit pentru conducerea comunității Muntelui Athos o *sfântă epistasio*. Această instituție a rămas și astăzi cu toate atribuțiunile ei administrative și judecătorești, ea fiind guvernul peninsulei în care sunt concentrate toate puterile publice.

Când a izbucnit în 1821 războiul pentru independența grecească, din cei vreo șase mii de călugări câți erau pe vremea aceea în Athos, aproape cinci mii au părăsit mânăstirile și au ridicat și ei armele împotriva Turcilor. Armata otomană însă i-a înfrânt

și a ocupat toată peninsula, instalându-și în Kareia o garnizoană pe cheltuiala comunității călugărești. Turcii n'au părăsit republica religioasă decât în primăvara anului 1830, după ce putură să se întoarcă și puținii călugări cari scăpaseră cu viață din revoluția grecească.

În anii următori, datorită marilor contribuții bănești făcute de Domnul Valachiei, mănăstirile athonite au fost refăcute, iar datoriile comunității achitate. Muntele Athos a inaugurat o epocă de prosperitate, iar țările românești au fost izvoarele nesecate de bani și de ajutoare pentru toată această operă de reorganizare. Mănăstirile din Muntele Athos aveau întinse proprietăți și moșii atât în Muntenia, cât și în Moldova, pe cari le primiseră în donațiuni dela boierii români. Mai aveau proprietăți și în Basarabia, venitul se împărțea însă între mănăstirile din Athos, muntele Sinai și Sf. Mormânt.

În urma secularizării averilor mănăstirești făcută de Domnul Alexandru Cuza în 1863, precum și după pierderea proprietăților din Basarabia, cari au fost expropriate de guvernul rus, începu o epocă de declin în viața mănăstirilor dela Muntele Athos. Totuși, ajutoarele ce începură să le dea Țării Rusiei mai salvau situația.

În războiul balcanic, la 1912 armată grecească a ocupat peninsula athonită, iar conferința dela Londra a recunoscut independența și neutralitatea republicei religioase a Muntelui Athos, deși Rușii pretindeau la această conferință un drept de condominiu asupra Athosului, bazat pe art. 22 din tratatul dela San-Stefano. Împotriva acestor pretențiuni rusești s'au ridicat la Londra mai ales Anglia și Austria, cari nu admiteau nici un fel de drept de suveranitate în favoarea Rusiei.

Cu toate acestea, în luna Mai 1914 ambasadorul de Giers din Constantinopol a remis ministerului de afaceri streine al Greciei un memorandum prin

care a rezervat dreptul de naționalitate al călugărilor ruși. În timpul războiului mondial armatele aliate au trimis un detașament pe Muntele Athos, precum și o misiune de savanți.

În 1920 Muntele Athos devine o republică teocratică pusă sub suveranitatea Statului grec, iar organizarea acestei republici fu reglementată prin decretul din 16 Septembrie 1926 și sancționată prin constituția grecească din 2 Iunie 1927.

Organizarea spirituală.

Mănăstirile și călugării din republica teocratică a Muntelui Athos stau sub jurisdicția spirituală a Patriarhului din Constantinopol.

Mănăstirile au rămas de două feluri: *chinovite*, în cari călugării trăiesc o viață în comun apoi mănăstirile *idioritme*, în cari — călugării trăiesc în libertate. Dar în afară de aceste două categorii de călugări mai populează și alți monahi Sfântul Munte și anume; *sarabaiții*, cari trăiesc în grupuri de doi sau trei, *anahoreții* cari trăiesc prin peșteri izolate sau locuri retrase, *sihaștrii* cari stau ascunși prin grotele și crăpăturile stâncilor de sub culmea Muntelui Athos, și în sfârșit călugării fără loc stabil cari vagabondează prin toată insula și trăiesc din ajutoare sau din munca pe care o prestau în drumul lor pe la diferitele mănăstiri.

Călugării athoniți, cari toți poartă barbă și plete lungi, își au ierarhia lor. Când cineva se călugărește devine mai întâi *rasofo*, numit astfel din cauza reverendei negre pe care o îmbracă. După trei ani de stagiu, rasofoorul avansează la rangul de *stavrofo* sau „mikroskima“, după cum i se mai zice fiindcă poartă o haină mică. Acei călugări, cari au dat în viața lor dovadă de multă sfințenie, sunt ridicați la rangul de „megaloskima“,

ceea ce înseamnă că au dreptul să poarte marele scapular negru pe care sunt broderii albe simbolizând atributele lui Hristos.

Mănăstirile își au din punct de vedere spiritual viața lor autonomă, tot astfel și în ce privește administrația lor internă. Mănăstirile idioritme sunt conduse de trei epitropi, aleși pe durata unui an. Consiliul lor este prezidat de unul dintre ei și este ajutat de un secretar numit pe timp nedeterminat. Prin urmare mănăstirile idioritme n'au un stareț. Pe de altă parte mănăstirile chinovite sunt conduse de un stareț ales pe viață sau pe timp nelimitat, asistat de doi sau trei epitropi și ajutat de un secretar permanent. Pe lângă stareț funcționează în chinovii și un consiliu al clasei superioare, compus din „proistameni“, cari se ocupă de executarea ordinelor și de administrația mănăstirii. Afară de clasa aceasta de călugări superiori mai există și o clasă inferioară compusă din „paramicroi“, cari îndeplinesc lucrările manuale și din rândul cărora se recrutează bucătarii, brutarii, croitorii, pantofarii, tâmplarii, grădinarii, diferiții meseriași, precum și lucrătorii câmpului și îngrijitorii animalelor.

Organizarea constituțională.

Dacă din punct de vedere spiritual Muntele Athos stă sub jurisdicția Patriarhului dela Constantinopol, din punct de vedere politic și constituțional însă el este pus sub suveranitatea Greciei.

Constituția greacă din 2 Iunie 1927 prin articolele ei 109 — 112 stabilește un regim special pe seama republicii religioase.

Sfânta republică stă sub suveranitatea statului grec, din care face parte integrantă, iar guvernul dela Athena are la Kareia, în capitala acestei republici, un guvernator pe lângă conducerea călugărească a Athosului.

Republica athonită ocupă astăzi o întindere de vre-o 321 km. p., mult mai redusă decât înainte de războiul mondial; ea a trebuit să cedeze în favoarea patriei mame mai multe teritorii și proprietăți, care fuseseră reclamate de nevoile de colonizare ale celor de peste un milion și jumătate de refugiați greci din Turcia, în urma schimbului de populație.

Populația republicei sfinte se compune din vreo 5000 de călugări, dintre cari aproape 50% sunt greci, 25% ruși, 10% români și restul de 5% bulgari, sârbi și albanezi. Limba oficială este cea greacă.

Sfântul Munte are 20 de mănăstiri cu drept de reprezentare în conducerea peninsulei. Toate schiturile sunt împărțite între aceste 20 de mănăstiri. Astfel republica teocratică este divizată în 20 de districte administrative, cari sunt formate în jurul fiecărei mănăstiri. Din aceste mănăstiri 17 sunt sub stăpânirea călugărilor greci, una sub ruși, alta sub sârbi și ultima sub bulgari. Călugării români n'au sub stăpânirea lor nici o mănăstire; schiturile și chiliile lor sunt supuse mănăstirilor străine.

Comunitatea Sfântă sau puterea reprezentativă a republicei religioase se compune din 20 de membri, numiți „antiprosopi“, câte unul ales de fiecare mănăstire. Alegerea acestor reprezentanți se face în toate mănăstirile în ziua de 1 Ianuarie a fiecărui an. Prin urmare mandatul reprezentanților este dat numai pentru durata unui an. În timpul acestui an, reprezentanții mănăstirilor stau în permanență la Kareia, unde își are fiecare propria sa reședință. Ședințele „Comunității Sfinte“ se țin în biserica Protaton, vechea catedrală a capitalei, de obicei Luna, Miercurea și Vinerea sau în caz de nevoie la orice convocare făcută de către „Sfânta Epistasio“. Fiecare mănăstire își are în Protaton scaunul reprezentantului său, așezat după rangul ierarhic de mai sus. „Sfânta Comunitate“ are apoi un secretar general și un secretar, însărcinați cu

conducerea lucrărilor administrative și de birou. Sesiunea „Comunității“ se încheie totdeauna înainte de Crăciun, când cei 20 de reprezentanți se întorc la mănăstirile lor. Având în vedere că din aceste 20 de mănăstiri împărătești, cum li se mai spune, nici una nu este românească, între cei 20 de antiprosopi ai Comunității Sfinte nu se găsește nici odată vreun român, deși numărul călugărilor români este mult mai mare decât acela al Sârbilor sau al Bulgarilor, cari își pot trimite reprezentanții lor în parlamentul din Kareia.

Față de această stare de lucruri s'a pus în mai multe rânduri problema dobândirii unei mănăstiri pe seama călugărilor noștri și guvernul nostru s'a și ocupat într'un timp cu ideea cumpărării unei mănăstiri, care fusese chiar oferită spre vânzare de către Greci. Dar mănăstirea n'a mai fost cumpărată, deși prețul ei nu era prea mare.

În actuala organizare constituțională a republicii teocratice singurul mijloc pentru afirmarea noastră la conducerea Sfântului Munte și apărarea acolo a intereselor călugărilor noștri este achiziționarea unei mănăstiri capitale cu drept de reprezentanță în „Comunitatea“ din Kareia. Nu trebuie să se uite că domnitorii Principatelor române au dus veacuri de-a rândul imense bogății pe Muntele Athos și multe mănăstiri au fost zidite cu bani românești.

„Comunitatea Sfântă“ din Kareia, numită de călugării români „Chinău“ (în grecește: „Koinotis“), își alege un președinte, care este șeful republicii religioase sau starețul Sfântului Munte. Acest președinte, numit „*protepistat*“, se alege cu un sistem de rotație dintre cei patru epistați, cari formează „Sfânta Epistasië“ sau guvernul republicii teocratice. „*Protepistat*“ nu poate fi reprezentantul oricărei mănăstiri, ci el trebuie să facă parte dintr'o mănăstire, epistasică. Astfel de mănăstiri nu

sunt decât cele 5, cu cel mai înalt rang ierarhic : Lavra, Vatopedul, Ivirul, Hilindarul și Sf. Dionisie.

„Protepistatul“ se instalează în fiecare an la 1 Iunie după un ceremonial, care se face în biserica „Protatonului“, Fostul „protepistat“ predă cârja în mâinile reprezentantului mănăstirii Lavra, iar acesta după o cuvântare ocazională o încredințează noului ales. Această cârjă a Stântului Atanasie poartă pe mânerul de argint inscripțiile celor 20 de mănăstiri. „Sfânta Epistasio“, instituită—după cum am văzut— încă din anul 1783, și compusă din patru epistați, exercită puterea executivă, administrativă și de inspecție asupra comerțului în peninsulă. Sigiliul republicei athonite este împărțit în patru bucăți, având fiecare din epistați câte o bucată în păstrare; nici un act oficial nu poate fi eliberat fără ca să nu fie pecetluit de către toți epistații.

Puterea judiciară este încredințată în prima instanță mănăstirilor, iar în a doua instanță „Comunității Sfinte“, care funcționează atunci ca o curte de apel. Sunt însă cazuri cari vin aduse înaintea „Comunității“, când aceasta lucrează ca tribunal de prima instanță.

Dacă examinăm sistemul constituțional al republicii Muntelui Athos, vedem că el se bazează pe principiul confuziunii puterilor publice. În loc ca puterea executivă, legislativă și juridică se fie separate, ele se confundă și se exercită în același timp de către aceleași instituțiuni constituționale. Este de altfel sistemul caracteristic al regimurilor comuniste, cari neagă cu desăvârșire principiul separațiunii puterilor.

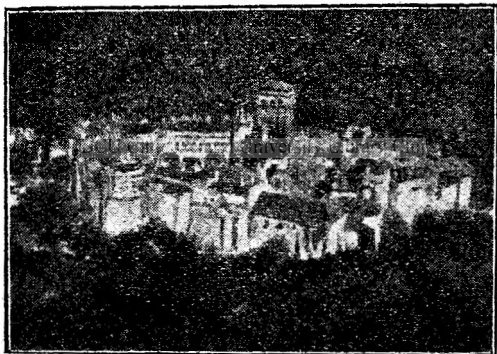

Sigiliul Republicii Muntelui Athos

O excursie pe Sf. Munte

Pentru vizitarea Muntelui Afhos cel mai bun mijloc de transport este vaporul, care în vre-o opt sau zece ore te duce dela Salonic până la Dafinu, portul republicei religioase. Celălalt drum, pe uscat, este poate mai interesant, fiindcă traversează o parte a Macedoniei, dar e mult mai anevoios din cauza celor trei zile pe cari trebuie să le facă omul cu automobilul și cu trăsura, ba chiar călare pe cal sau măgar, până la canalul Xerxes.

Vaporul pleacă întotdeauna seara, de două ori

Mănăstirea Hilindaru

pe săptămână, și acostează dimineța în fața Dafinului. De aici până în capitala republicei, în Kareia, nu este o cale mai lungă de două ore și jumătate. Singurul mijloc de transport sunt măgarii, cu cari se pot străbate chiar și drumurile cele mai accidentate ale munților athoniți. Mănăstirile obișnuiesc să pună la dispoziție în mod gratuit tuturor vizitatorilor, cari cutreeră peninsula, măgari de transport până la cea mai apropiată mănăstire, unde călătorul poate găsi alții, totuși ofrandele nici odată

nu sunt refuzate de călugări. Tot astfel și găzduirea este gratuită în mănăstiri, ceea ce nu oprește însă pe vizitator să lase ceva danie. În timpul posturilor ospitalitatea mănăstirilor, mai ales a chinoviilor, se reduce adesea numai la o cameră de locuit, iar călătorul care nu avusese grijă să-și aducă cu sine conserve și alte alimente mai consistente, se expune la regimul de post al călugărilor.

Salonicul

Oricare ar fi itinerarul, drumul nostru va trece prin Salonic, care este de obicei punctul de plecare al tuturor excursiilor din Muntele Athos. Se impune deci și o vizitare a capitalei Macedoniei.

Situat în formă de amfiteatru pe coasta muntelui Kortiatis. Salonicul dominează întregul golf ce se deschide în marea Egee. Orașul continuă dezvoltare, cu titlul de a fi după Athena și Pireu cel mai important centru al Greciei, Salonicul, prin fericita lui așezare geografică își formează un viitor tot mai frumos. Populația lui de astăzi a depășit cifra de 230.000 de locuitori, iar traficul portului său maritim este în permanentă creștere. Este orașul prin care respiră comerțul țărilor balcanice, și prin care trăiește viața economică a Macedoniei. Prin *zona francă* a portului său, care funcționează începând din Octombrie 1925, își tranzitează mărfurile lor multe piețe din Europa centrală.

Dar în afară de însemnătatea economică pe care o are Salonicul în traficul maritim al Mediteranei, orașul acesta mai prezintă și un interes cultural prin mulțimea monumentelor și reminiscentelor istorice din antichitate, din evul mediu și din epoca bizantină. Universitatea sa, inaugurată în toamna anului 1926, își dă multă șilință să desvăluie din negura trecutului toate monumentele.

Această capitală a Macedoniei, fondată de regele Casandra și botezată de el după numele soției sale *Thessaloniké*, sora împăratului Alexandru cel Mare, a fost dealungul secolilor un important centru intelectual. Aici trăise în exil Cicero, iar mult mai târziu scriitorul Lucian. În acest oraș venise apostolul Pavel și petrecuse o iarnă întreagă, fondând o biserică și o comunitate creștinească, de care se atașase așa de mult încât după plecarea sa le scrisese epistolele către Tesaloniceni. Tot din Salonic au pornit frații Metodiu și Ciril ca să propovăduiască între popoarele slave evanghelia lui Hristos.

Salonicul a mai jucat un rol important și în viața politică a Turcilor și a Grecilor. Din acest oraș au pornit curentele de renaștere națională la aceste două popoare. Salonicul era cuibul mișcării junilor turci din 1908, cari s'au răsculat împotriva sultanului Abdul-Hamid, aci își avea sediul comitetul revoluționar al „Uniunii și Progresului” și în acest oraș s'a născut Gaziul Mustafa Kemal, întemeietorul și organizatorul republicii turcești moderne de astăzi. Tot Salonicul era centrul atâtor acțiuni naționaliste grecești, iar în urma primului războiu balcanic din 1913, a trecut definitiv sub stăpânirea Greciei. În Salonic a fost asasinat la 18 Martie 1913 Regele George I-iul și tot aci și-a constituit Venizelos „guvernul apărării naționale”.

Salonicul este un oraș interesant care oferă multe curiozități turiștilor. În centru, unde cartiere întregi au fost distruse de marele incediu din August 1917, se ridică, din cenușa bătrânelor căsuțe de lemn, alcătuite după planul uniform al vechilor construcții turcești, niște palate moderne, impozante și lucrate în beton. Aspectul acestor edificii, așezate de multeori lângă vreo colibă scăpată de mistuirea flăcărilor, sau ridicate în mijlocul unor locuri părăginite, îți dă nota caracteristică și stranie a unui oraș în plină febrilitate de construcție, care vrea să se re-

nască din ruinele trecutului și să îmbrace o haină a splendorii moderne. Aceeași înfățișare curioasă dar pitorească o prezintă frumoasa promenadă dealungul mării, unde se înșiruie în lanțul de edificii alături de frumoasele palate moderne o serie de învechite cafenele în cari și azi își mai pierde lumea timpul pe lângă o partidă de table, îndulcită cu o mastică sau cu o cafea turcească, Marele hotel de lux „Mediterranean Palace“ și restaurantul său de primul rang se înalță în vecinătatea cârciumelor mărunte ce se întind pe cheiul Nikis sau „Avenue de la Victorie“, dela Piața Libertății până la „Turnul Alb“. Dincolo de acest turn începe cartierul aristocraților, numit „*Calamaria*“, cu vile elegante și grădini minunate, unde sunt instalate aproape toate consulatele și unde își are domiciliul și guvernatorul Macedoniei.

Cele mai animate ulițe ale Salonicului sunt: strada Venizelos ce pornește din Piața Libertății dela Palatul Poștelor și se urcă până la sediul Guvernatorului general (Diikitirion), iar cealaltă este strada Tsimisky ce se încrucizează cu prima în locul cel mai agitat al orașului, lungindu-se paralel cu promenada de pe cheiu. Aceste două străzi, cu un aspect european, sunt pline de magazine și cofetării. Frumoasele și ieftinile mătăsuri indigene sunt arătate în vitrine cu atâta gust, încât cel mai nepăsător trecător se vede ușor atras de mirajul superbelor culori de toate nuanțele ce sunt desfășurate în dosul geamurilor.

Un lucru care m'a impresionat foarte mult; aproape toată lumea știa francezește, atât în prăvălii, cât și pe stradă, iar mulți vorbeau și românește. Am primit explicația, că în toate școlile se învață limba franceză, iar cele două sau trei ziare franțuzești ce apar la Salonic sunt cetite.

În ceea ce privește Românii, ei sunt în număr de vreo 40.000, dar din aceștia numai vreo mie își

declară pe față sentimentele lor naționale, iar ceilalți s'au grecizat, păstrând doar limba românească, Mulți din ei îmi spuneau că în familie mai vorbesc românește, dar că sentimentul lor național este grec, iar pe copiii lor îi cresc numai în spirit patriotic grecesc.

La Salonic se mai vorbește foarte mult și limba spaniolă sau mai exact spus un dialect iudeo-spaniol. Sunt vreo 60.000 de evrei originari din Spania. Aici au ajuns la un moment dat să constituiască majoritatea populației Salonicului și să formeze un mic stat autonom. Și azi își mai au evreii spanioli ai Salonicului cartierele lor, în cari se păstrează tradiția și chiar unele aspecte ale vieții lor de altădată. O plimbare prin străzile acestor cartiere este în acelaș timp și instructivă și interesantă. Originalitatea și pitorescul lor atrag atențiunea turistului tot atât de mult ca și costumele naționale ce sunt încă purtate de bătrânele evreice.

Salonicul este și un centru de viață culturală românească. Avem acolo un consulat și școli românești. Sunt mulți români macedoneni cari gravitează spre Salonic. N'avem aci însă o biserică. Părintele nostru Dimitrie Brindu, originar din Ochrida, care a servit ca preot timp de 41 de ani în diferitele părți ale Macedoniei, este nevoit să-și facă liturghia în biserica Sf. Paraschiva, unde trebuie să servească în grecește. Slujbe în românește nu poate face decât la cimitirul românesc sau în casele românilor, iar în biserică poate ceti evanghelia în limba română numai la Crăciun, la Anul Nou și la Paști.

Din monumentele Salonicului voi remarca bisericile mai importante, gloriele trecutului.

Biserica Sf. Paraschiva, construită prin secolul al V-lea, după sistemul arhitectonic al basilicelor sirene, cu trei nave și cu tribune în formă de loje. Frumusețea interiorului o dă mozaicurile și ghirlandele decorative. Turcii au transformat biserica în moscheie

(1430), iar după războiul mondial ea a servit în 1923 pentru adăpostirea refugiaților din Asia-Mica. Astăzi este restaurată și servește cultului ortodox.

Biserica Sf. Dimitrie, ridicată tot în secolul al V-lea pentru preamărirea amintirii protectorului Salonicului, a fost până la incendiul din 1917 cea mai frumoasă biserică. Acum se reconstruește.

Din punct de vedere artistic și istoric, biserica Sf. Dimitrie, prin minunatele ei colonade și mosaici prezintă o valoare extraordinară de mare. Cei mai renumiți cercetători ai istoriei și cei mai savanți bizantologi au făcut lucrări și studii detaliate asupra artei și stilului arhitectonic al acestei biserici, ca profesorii Charles Diehl și O. Tafrali.

Biserica Sf. George este cel mai interesant monument istoric al Salonicului. Prin forma ei circulară seamănă cu Pantheonul dela Roma. Este cea mai veche biserică din Salonic, datând de pe la finea secolului al IV-lea. În cursul vremurilor biserica aceasta a suferit multe modificări, iar după venirea Turcilor, pe la sfârșitul veacului al XVI-lea, a fost transformată în moscheie, alipindu-i-se un minaret, care și astăzi se mai păstrează într'o stare minunată și care este singurul minaret al Salonicului, supraviețuitor prăbușirii imperiului otoman. Biserica Sf. George, scoasă astăzi cu desăvârșire din uzul cultului religios, a rămas împreună cu grădina sa, în care este un cimitir turcesc, unul din cele mai pitorești colțuri ale Salonicului.

Biserica Sf. Sofia, catedrala Salonicului așezată într'o piață largă, este astăzi foarte mult admirată prin splendoarea ornamentului interior și a mozaicurilor atât de fine și de minunate ce împodobesc pereții ei. Zidită într'un stil arhitectural asemănător tipului de biserici de prin veacul al VI-lea din Mesopotamia, este o construcție masivă, stăpânită de o cupolă rotundă, decorată cu picturi cari datează din prima epocă a artei bizantine.

Biserica Sfinților Apostoli prezintă un interes din punct de vedere al arhitecturii sale fiindcă este tipul caracteristic al bisericilor din Muntele Athos. A fost construită în secolul al XIII-lea pe un plan cruciform, având o mare cupolă în mijloc și patru mai mici în jurul ei. În interior se mai conservă urmele unor fresce, cari au fost distruse în cursul veacurilor de varul cu care au spoit Turcii pereții bisericii.

În afară de aceste biserici, mai sunt de văzut la Salonic și alte monumente, dintre cari cele mai importante sunt turnul alb și acropolul.

Turnul alb se ridică la capătul cheiului ca o bastilie ce domină tot orașul și orizontul mării până în depărtare. Este o construcție masivă, făcută în secolul al XV-lea de Venețieni anume aduși de Turci. El a servit multă vreme de închisoare. Acum un parc frumos este amenajat în jurul lui, unde în serile de vară iasă lumea să uite căldura zilei și să respire aerul răcoritor al mării.

Acropolul prezintă turistului un dublu interes, atât prin monumentele lui arheologice, cât și prin încântătoarea panoramă ce se vede de acolo. Vechia cetate cu zidurile ei străjuiesc amintirea atâtor monumente istorice și ascund sub pătura trecutului lor gloria timpurilor apuse. De sus, privirea îmbrățișează perspective tot mai largi și mai profunde. Dincolo de oglinda mării se zărește în față, cu toată sobrietatea ei impunătoare, culmea muntelui Olimp. În stânga își întinde brațele peninsula Kalcidika, iar la poalele muntelui Kortiatis, sub zidurile cetății, se îngrămădesc casele învechite și aruncate la întâmplare prin labirintul străzilor întortochiate. În centura acestor străzi strâmte și murdare zac cartierele populare ale Salonicului, unde vieața tânjește sub haina unei mizerii pitorești.

Mănăstirile din Muntele Athos.

Plecarăm din Salonic seara pela orele 11. Vaporul plutea liniștit. Era o noapte plăcută cu cer senin. Stelele de pe firmament se întreceau în licăriri cu nenumăratele becuri electrice, cari făceau din oraș o minunată diademă luminoasă așezată pe fondul întunecat al mării. Turnul alb, cu păreții lui circulari scăldați în razele unor reflectoare, ne servea drept punct de recunoaștere. Aplecați pe tangajul vaporului, încercarăm să desprindem din perspectiva nebuloasă a orașului diferitele monumente și edificii pe cari le vizitasem sau le cunoscusem. Dar vaporul înainta tot mai mult și vedeam cum dispăreau rând pe rând în prăpastia orizontului toate urmele Salonicului. Nici nu ne dădurăm seama că ne aflăm deja în largul mării, la discreția valurilor, cari se anunțară tot mai capricioase. Programul ce ne aștepta a doua zi pentru vizitarea muntelui Athos, precum și oboseala ne făcură să ne retragem cu toții în cabinele noastre.

A doua zi dimineața, pe la orele șase eram pe bordul vaporului și admiram, culmile zimțuite ale munților. precum și stâncile în formă de ziduri uriașe ce împrejmuiau peninsula Athosului. Tot mai mult se deslușau înaintea noastră contururile pietroase ale Muntelui Athos. Se zăreau în lumina dimineții casele de călugări, așezate pe culmea stâncilor ce se ridicau din mare la o înălțime de câteva sute de metri. Un cunoscător al locului, dădea explicații :

— Iată o sihăstrie pe care cu greu o poți vizita. Ca să ajungi până acolo, trebuie să te urci într'un coș, ce servește drept ascensor și pe care călugării îl trag sus cu ajutorul unei funii.

Tot Muntele Athos avea înfățișarea unei cetăți grandioase și extraordinare, ce părea că plutește pe largul mării ca un cuirasat inexpugnabil. Parcă providența divină ursise pe seama împărăției călu-

gărești acest petec de pământ, înaccessibil și izolat, în care tradiția și credința împleteau din firul ortodoxiei un cuib de viață monahală, nepătrunsă și necunoscută de multă lume.

Am făcut cu vaporul ocolul peninsulei.

Am defilat prin fața schitului *Sf. Ana*, unul dintre cele mai mari schituri din Sfântul Munte, care avea dela distanță un aspect pitoresc. Schitul se compune din mai multe case răslețe, cocoțate pe vârfuri de stânci la o înălțime mare deasupra apei. Ele sunt locuite de vreo patru sute de șihaștri, trăind sub imperiul abnegațiunii desăvârșite.

Greul văzându-ne cu ochii holbați și minunați de frumusețea poziției acestui schit atât de original, interveni să ne dea noi deslușiri:

— Dela Sf. Ana încolo începe partea cea mai sălbatecă a Muntelui Athos. Aici sunt retrași pustnicii, între cari aveți și Dvoastră câțiva români. Mai jos de Sf. Ana este o altă sihăstrie, *Catunache*, cu căsuțe și mai accidentale. Dar cele mai interesante locuri le veți vedea imediat, când vom ajunge dinaintea *Caruliei* unde sunt cele mai misterioase și necunoscute colțuri ale Sfântului Munte.

Cu ajutorul binoclului am putut descoperi pe zidul de stâncă, ce făcea o prăpastie de peste o sută de metri deasupra apei, niște colibe sau săpături în piatră, ascunse prin ascuțișurile stâncoase. Erau mizerabilele adăposturi improvizate în cele mai periculoase și nepătrunse colțuri ale peninsulei, unde cei mai fanatici sihaștri erau siguri că își vor putea petrece toată viața neștingheriți de nimeni și de nimic. Departe de lumea păcătoasă și refugiați în liniștea austeră a acestor locuri tainice, sihaștrii își pot închina tot timpul lor numai meditațiunilor de ordin spiritual și religios, inspirate de imensitatea orizontului ce se întinde în fața lor până în adâncurile unde se contopește cerul cu marea. Trăiesc complect izolați, cu gândul plin de evlavie, resemnați și așteptând ziua mare a slobozirei sufletului lor. Comunicația între colibe le pare imposibilă și îți pui întrebarea, cum pot acești sihaștri să iasă în caz de nevoie din ascunzișurile lor.

— Foarte greu, ne spuse grecul, dar totuși există un singur mijloc. Niște poteci puțin bătătorite, conduc până la prăpastia zidului unde sunt fixate de colțurile stâncilor lanțuri pe cari se coboară sihaștrii până la adăposturile lor.

— Dar cum se hrănesc? — îl întrebai.

— Pentru ei hrana nu are importanță. Se mulțumesc cu minimul necesar. De obicei călugării dela marile mănăstiri din apropiere conșervă toate rămășițele de mâncări mai ales bucățile de pâine uscată și le aduc din când în când cu barca până în fața Caruliei. Aici îi strigă pe sihaștri, care își lasă apoi coșul, legat de o sfoară lungă, până în fundul prăpastiei, iar călugării darnici le umple cu mâncările aduse. Alimentarea cu apă se face însă mai greu, fiindcă nu se găsesc izvoare de apă dulce în apropiere. Sihaștrii și-au săpat în stâncă rezervoare de apă, deasupra colibe sau adăposturilor, unde în timpul iernii, când este sezonul ploilor în

Sfântul Munte, apa dulce de ploaie se captează pentru nevoile din restul anului.

Am lăsat în urma noastră îngrozitoarea regiune a sihaștrilor și am ajuns în fața schitului românesc „Padromul“, situat în partea de sud a peninsulei.

Ne oprirăm la o distanță de vreo sute de metri de țarm. Pe valurile apei tulburate săltau capricios bărcile venite într-o întâmpinare noastră. Ele erau conduse de călugări.

Ajunși pe pământul Muntelui Athos, am fost primiți cu o desebită solemnitate de conducerea mânăstirii Lavra, care ne-a mai rezervat și onoarea de a fi introduși în biserica mânăstirii de un mare sobor de preoți, îmbrăcați în odăjdii sărbătorești; făceau slujba ce se oficia după tipic numai cu ocazia primirii împăraților bizantini.

Drumurile ce leagă diferitele mânăstiri, precum și căile ce conduc până la schituri și chilii, sunt de un pitoresc încântător. La fiecare pas tot alte frumuseți naturale se deschid înaintea ochilor și mereu noi tablouri își desfășoară splendoarea lor. Priveliști și panorame minunate se întrezăresc prin ascunzișurile frunzelor și al chiparoșilor, iar pe orizontul acestor vederi albastrul mării reflectează o întreagă gamă de nuanțe sub coloritul luminei.

În mijlocul acestor peisagii într'adevăr divine, liniștea impresionantă este străjuită de majestuoasele mânăstiri, cari închid în interiorul zidurilor lor comoara tuturor tradițiilor și reminiscențelor bizantine. În aceste cetăți mânăstirești, în cari s'au păstrat toate cadrele și aspectul vremurilor apuse, viața de altădată a Bizanțului trăiește și astăzi izolată de lume, fără ca să se contamineze de influențele din afară. Vechiul calendar n'a putut fi încă scos din vigoare și nici ceasul bizantin, după care orele încep să fie socotite dela răsăritul soarelui și nu dela miezul nopții. Numai în mânăstirea Vatopedului găsim unele semne de emancipare:

introducerea luminei electrice, a telefonului, a calendarului și a ceasului european. Tot acolo a început să fie admisă, împotriva regulilor severe ale lui Constantin Monomac, creșterea găinilor pentru consumul ouălor. Celelalte mănăstiri n'au vrut încă să urmeze acest exemplu de modernizare.

Sistemul arhitectonic este aproape același la toate mănăstirile. Ziduri înalte construite pe un plan pătrat, ca o fortăreață cubică, deasupra cărora se ridică împrejur un grup de edificii, ce formează toate casele mănăstirii în cari sunt instalate locuințele călugărilor, birourile epitropiei și ale stăreției, arhonderia pentru vizitatori, trapeza sau refectoarele pentru călugări, biblioteca, arhiva, bucătăria, precum și celelalte încăperi necesare. În interiorul acestui cadru de ziduri și edificii se află curtea mănăstirii, împodobită cu chiparoși străvechi, iar în centrul ei se ridică impunător biserica, totdeauna vopsită cu roșu ca o amintire a sângelui vărsat de martiri. Biserica, numită „catholicon“ este construită în stil bizantin, cu multe turlle și cu o intrare în față. În curte se găsește toaca de fier sau de lemn, „*simandra*“, care înlocuiește clopotele. Mănăstirea are o singură poartă, care seara se închide și rămâne zăvorită toată noaptea, iar peste zi străinii nu pot să intre fără „*diamonitirion*“ sau autorizația eliberată de sfânta epistasio.

Voiu însemna aci pe scurt numai câteva note și date referitoare la unele mănăstiri din Sf. Munte.

Mănăstirea Lavra este cea mai mare mănăstire idioritmă din republica teocratică. Ea a fost fondată în 963, cu ajutorul material al împăratului bizantin Nichifor Foca, de către călugărul Sf. Atanasie, de origine din familia nobilă a Trebizondilor. Mormântul Sfântului Atanasie se află în stânga bisericii, în capela celor 40 de mucenici, iar ziua morții sale, 5 Iulie, este sărbătoare anuală a mănăstirii Lavra. În curtea mănăstirii și azi

mai trăiesc cei doi chiparoși plantați de Sfântul Atanasie.

Mănăstirea Lavra are aspectul unei fortărețe, iar multiplele ei porți de fier fixate sub bolta unui coridor cu lespezi roase de atâtea secole, îți dă impresia unui castel medieval,

În interiorul zidurilor, în mijlocul curții se ridică biserica construită la sfârșitul secolului al zecelea, cu o cupolă mare ce domină pereții ei vopsiți cu simbolica culoare a sângelui martirilor. Ea este decorată din 1535 cu frescele pictorului Theofan din Creta, iar tribunele corului sunt împodobite cu faianțe de stil persan, ce datează din 1678. Nava bisericii este pavată din marmoră multicoloră.

În fața bisericii este refectoriul, poate cel mai frumos din toată republica religioasă, cu mese de marmoră și cu bănci zidite în piatră, unde mâncau călugării în comun. Pereții refectoriului sunt acoperiți cu fresce din secolul al XVI-lea, datorite lui Frangos Catellanos: în fund cina cea de taină, iar în dreapta și stânga diferite compoziții picturale din viața Maicii Domnului și a sfinților.

E foarte bogată biblioteca și arhiva Lavrei cu peste 5000 volume, 2000 de manuscrise grecești, dintre cari o parte scrise pe papyrus.

Mănăstirea Lavra are sub jurisdicțiunea ei atât schitul Sf. Ana, cât și schitul românesc „Podromul“, precum și toate chiliile, colibele și sihăstriile din sudul peninsulei. Tot aici este și punctul de plecare pentru vizitarea acestor schituri, a Caruliei și pentru ascensiunea Muntelui Athos.

Între altele excursii ce se pot face de aici, este interesantă și vizitarea izvorului lui Sf. Atanasie și a ruinelor fostei mănăstiri Morfono.

Morfono era în timpurile vechi singura mănăstire apuseană, cu drept de autonomie ca și celelalte 20 de mănăstiri ortodoxe, stăpânită de călugări italieni veniți, din Amalfi. De aici numirea ei de

„Amalfion“, care se transformă în limbajul călugărilor indigeni în „Morfon“. După marea schismă orientală, când biserica ortodoxă și cea catolică se despărțiseră, călugării amalfitani au părăsit Muntele Athos, iar mănăstirea lor fu distrusă de greci.

Izvorul Sfântului Atanasie este o sursă de apă dulce, cu temperatură constantă vara și iarnă, ce țâșnește în abundență dintr'o stâncă, Legenda ne povestește o minune în legătură cu acest izvor, Se zice că Sf. Atanasie, după ce fondase mănăstirea Lavra, s'a pomenit într'o zi că nu mai avea alimente cu ce să-i hrănească pe călugări cari începură să-și manifesteze sentimentele lor de nemulțumire. Ingândurat și îngrijorat, plecă spre Kareia să le spună conducătorilor Sfântului Munte, că nu mai poate susține mănăstirea sa. În calea sa se ivi deodată un chip de femeie, din înfățișarea căreia atât de cucernică și de cuvioasă, Sf. Atanasie bănuie că poate să fie o revelație dumnezeiască. Ea îi spuse să se întoarcă la mănăstire, că va găsi hrană suficientă pentru toți călugării. Văzându-l însă neîncrezător, îi mai zise : „Crede-mă Atanasie, căci eu sunt Maica Domnului, și ca să te convingi, atinge cu cârja ta piatra aceasta“. El lovi în piatră și din locul acela sterp țâșni un izvor cristalin, iar înapoindu-se la mănăstire, de fapt găsi ca prin minune toate cămărilor pline cu alimente. În amintirea pioasă a acestei întâmplări, trecătorii aprind lumânări în paraclisul de alături.

Mănăstirea Vatoped este tot o mănăstire idioritma, dar aici viața călugărească este mai modernizată și mai emancipată, decât în celelalte părți ale republicei. Călugării sunt mai îngrijiți și duc un trai mai ordonat, având complecta libertate de a se îndeletnici și a-și petrece vremea cu ce vor. De aceea, în Vatoped sunt mulți călugări învățați, cu studii superioare, cari desvoltă o frumoasă activitate în domeniul teologic și istoric sau cultural.

În această mănăstire, fondată pe la finea secolului al X-lea, mulți domnitori români au trimis imense bogății, iar biblioteca și arhiva ei conține foarte interesante documente privitoare la trecutul principatelor noastre. La intrarea bisericii și azi se mai văd pe cei doi stâlpi de marmoră capul de zimbru al Moldovei și acvila Munteniei,

Biserica zidită în veacul al XI-lea, este impozantă, cu o cupolă mare așezată pe patru coloane puternice din marmoră de Ravenna. Interiorul ei, minunat împodobit cu mozaicuri străvechi și cu fresce pictate de elevii școlii macedoniene, e plin de ornamente. E de remarcat frumosul iconostas și celelalte picturi, cari dau un aspect splendid și o atmosferă de caldă religiozitate.

Cele mai frumoase plimbări ce se pot face în împrejurimile Vatopedului sunt: *promenada călugărilor*, umbrită și răcorită de multe surse de apă, apoi calea spre chilia românească *Sf. Ipatie*, care este unul dintre cele mai pitorești drumuri din Muntele Athos, parfumat de mireasma florilor și de vegetația luxuriantă, iară în fine urcarea dealului până la ruinele *școlii athonite*, de unde panorama este măreață asupra mării și a peninsulei.

Mănăstirea Simon Petra este chinovia cea mai impresionantă din Sfântul Munte, care îți dă o idee foarte pitorească și originală despre mănăstirile athonite. Fondată în secolul al XIII-lea de Sf. Simon pe un loc stâncos, această mănăstire a fost în 1581 distrusă de incendiu și rețaurată cu banii colectați în București. De atunci a mai ars în câteva rânduri, ultima oară în 1891, după care dată a fost refăcută cu ajutorul altor colecte din Rusia. Călugării acestei mănăstiri sunt chinovnici și trăiesc în comunitate, respectând cele mai riguroase reguli ale monahismului, mai ales posturile și rugăciunile cu mătânii.

Mănăstirea Hilindaru este sârbească și idioritmă. Poziția mănăstirii e superbă. În mijlocul unei

păduri înverzite, Hilindarul formează un grup de edificii cu diferitenuanțe și efecte de lumină, având în centru o biserică roșie ca o bijuterie ascunsă.

Mănăstirea Zugrafu este o chinovie bulgară, fondată la începutul secolului al X-lea de frații Moise, Aron și Ioan, iar mai târziu distrusă de pirăți; și refăcută pela finea veacului al XIII-lea. Acum câteva decenii au fost construite părțile moderne ale mănăstirii cari îi dau o înfățișare mai nouă și mai europeană.

O bună parte din călugării bulgari vorbesc și românește, iar pe vremuri mulți călugări români erau în această mănăstire, mai ales în timpul lui Ștefan-cel-Mare, care era un ctitor important al mănăstirii Zugrafu, unde și astăzi i se păstrează portretul cu multă venerație.

Mănăstirea Rusească sau cea a Sfântului Pantelimon este cea mai elegantă și modernă chinovie din Sfântul Munte. A fost construită cu începere din 1814 și are o mulțime de încăperi, dintre cari multe cu confort european. Înainte de războiul mondial erau în această mănăstire peste 1500 de călugări ruși, iar acum numărul lor s'a redus simțitor din cauza mizeriei pe care o duc, de oarece odată cu prăbușirea țarismului și cu introducerea stăpânirii bolșeviste în Rusia, s'a pus capăt și tuturor subvențiilor. Corul rusesc și astăzi constituie faima mănăstirii. Vizitatorii în general sunt foarte bine primiți și găzduiți.

Cupolele aurite ale turlor bisericii rusești scilpesc dela distanță, iar acoperișul verde al caselor dă o notă caracteristică acestei mănăstiri. Alături de construcțiile noi sunt edificiile mănăstirii grecești de odinioară, precum și străvechea biserică, zidită de Domnul român Scarlat Calimache.

Mănăstirea Rusească formează astăzi un adăpost pentru toate amintirile țarismului. Aici trăiește Rusia de altădată cu tot fastul ritualului țarist; aici se plămădesc speranțe noi pentru viitorul Rusiei.

Mănăstirea Ivirul, situată pe un larg covor de iarbă verde, ce se întinde dela poalele dealurilor împădurite până în apele mării, este un complex de construcții legate între ele pe un plan dreptunghiular, care își expune suprafața multicoloră a zidurilor sale în libera bătaie a razelor solare. E un colț pitoresc, în care solitudinea călugărilor se încadrează de minune în splendoarea naturii.

Ivirul era în trecut o mănăstire chinovită, iar astăzi este idioritmă. Ea are o bibliotecă prețioasă cu multe manuscrise originale de evanghelii, de muzică bisericească, etc., precum și un tezaur cu obiecte scumpe, ornate și odăjdii vechi.

Lângă poarta de intrare este paraclisul în care se păstrează cu atâta pietate miraculoasa icoană „*Portaitisa*“ (Portărița), despre care se povestește o frumoasă legendă și care i-ar fi dat lui Ivir Gabriel să umble pe apă în momentul când a scos-o din mare. Este un obicei ca fiecare călugăr, când vine sau când pleacă din Sf. Munte, să se închine în fața acestei icoane.

Mănăstirea Sf. Dionisie este zidită pe o stâncă prăpăstioasă a Muntelui Athos, cu edificii susținute de ziduri înalte ce îți fac impresia că se prăbușesc în adâncimea apei. Aspectul este impunător și sobru. A fost întemeiată la sfârșitul secolului al XIV-lea. În 1535 a fost distrusă de un incendiu, iar în 1547 voievodul român Ioan Petru a reconstruit-o. Organizarea ei este chinovită.

Mănăstirea Xeropotamul este cea mai veche din Sf. Munte. Se crede că a fost înființată în anul 424 de împărăteasa Pulcheria care i-a dăruit cu această ocazie o bucată din lemnul crucii lui Hristos și moaștele celor 40 de mucenici. Ori cum ar fi, mănăstirea aceasta a existat deja în secolul al X-lea, când și-au făcut apariția celelalte mănăstiri din Muntele Athos. Ea mai conservă și astăzi u profundă pietate moaștele celor 40 de mucenici.

Aici se păstrează și cele mai mari bucăți din lemnul Sfintei Cruci dintre cari pe una se vede chiar și locul pironului.

De altfel, în afară de tezaurul bisericii Sfântului Mormânt din Ierusalim, cele mai multe bucăți veritabile din crucea pe care a fost răstignit Isus Hristos se află în mănăstirile din Muntele Athos,

Călugării români din Sf. Munte.

Numărul călugărilor noștri, după cum am văzut, este de vreo cinci sute. Ei sunt răspândiți pe întreaga peninsulă, în diverse schituri și chilii, precum și în sihăstrie.

Cel mai mare schit este „*Podromul*“, cu hramul Sf. Ioan Botezătorul și cu 60 de călugări, cari trăiesc în comunitate sub conducerea unui stareț. El a fost construit pe la 1834 din ordinul Domnitorului Grigore Ghica Vodă. Proporțiile schitului sunt atât de mari, încât el ar putea fi considerat ca o mănăstire. Fiind situat la sudul Muntelui Athos, unde este cea mai săracă regiune și lipsită de apă dulce, schitul nostru se alimentează printr'un canal construit în formă de apeduct ce aduce apa dela izvoare.

Un alt schit românesc este *Schitul Sf. Dimitrie*, cu organizare idioritmă și având vreo 50 de călugări, care se află pe teritoriul districtului mănăstirii Sf. Pavel. Schitul acesta cunoscut sub numele *Lacu*, este ca un sat mic, cu vreo 25 de căsuțe, așezate în mijlocul unei regiuni pitorești, la poalele Muntelui Athos, până unde însă foarte greu poți străbate din cauza lipsei de drumuri.

În afară de aceste două schituri, călugării români mai au încă vreo treizeci de chilii și mai multe colibe de sihaștri, trăind aproape pretutindeni în comunitate după sistemul chinovilor.

Două mari probleme îi preocupă pe călugării români din Muntele Athos.

Cea dintâi, care pare să fie tot mai puțin agitată, este chestiunea schimbării calendarului care a stârnit o adâncă fierbere în mijlocul călugărilor noștri. Mulți dintre ei nu se puteau împăca cu ideia că în România se introdusese calendarul european. În sentimentul lor de revoltă, unii au mers așa departe, încât au declarat biserica noastră ortodoxă din România ca eretică. Astăzi spiritul acesta de împotrivire s'a mai potolit.

Cea mai importantă problemă a călugărilor români din republica athonită este starea lor tot mai desavantajoasă în care sunt puși de actualul regim al Sfintei Comunități.

Românii neavând nici o mănăstire nu pot ajunge în Parlamentul dela Kareia, ca să-și spună durerile și să-și apere drepturile și interesele.

Conducerea grecească a Sfântului Munte are grijă ca să nu se mai sporească numărul călugărilor români. Intrarea lor în republica religioasă este legată de o serie de formalități, cari fac în cele mai multe cazuri imposibilă stabilirea lor acolo. Un călugăr român, care vrea să se ducă în Muntele Athos, trebuie în primul rând să aibe autorizația mănăstirii care îl primește, apoi o altă autorizație dată de Patriarhul din Constantinopol sub a cărei conducere spirituală stă republica athonită, precum și o incuviințare din partea Patriarhiei române, fiind obligat să facă și o declarație că renunță la cetățenia română și cere cea grecească.

Datoria cercurilor noastre conducătoare ar fi ca să se intereseze mai deaproape de starea deplorabilă în care trăiesc călugării români din Muntele Athos și să facă toate demersurile pentru îndreptarea lucrurilor.

BIBL. UNIV. CLUJ

0447 22 (1270)

EXEMPLAR LEGAL

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.		Nr.	
17.	Rătăcirii bolșeviste de MAIOR I. MIHAI.	50.	Bienoragla sau sculamentul de DR. N. IOAN.
20.	Răsadnița și plantele din răsad de V. SADOVEANU.	51.	Practica agricolă de A. BELENARIU.
22.	Meșteșugul vopsitului cu burueni de ARTUR GOROVEI.*	52.	Apa de băut de DR. I. BĂLTEANU.
24.	Păstrarea cărnii de porc de G. GHEORGHIU.*	53.	Tifosul exantematic de TUDOR DUMITRESCU.
29.	Beția de DR. EMIL GHEORGHIU.	54.	Soarele animalelor de I. POPU-CÂMPEANU.
33.	Mama și copilul de PROF. M. MANICATIDE.*	55.	Lucrări din pășunile de porumb de TITUS G. MINEA.
36.	Comul și societatea de AL. GIUCLEA	56.	Cartoful de I. POPU-CÂMPEANU.
37.	Bucătăria sătenilor de MARIA GE DOBRESCU.*	57.	Cum să trăim de DR. F. GRUNFIELD
38.	Sfecla de zahăr de C. LACRIȚIANU.	58.	Lucrări din pae și scrg de TITUS G. MINEA.
39.	Ingrășarea pământului de I. M. DOBRESCU.	59.	Insectele vătămătoare pentru arborii noștri rădăciori de GH. FIȚESCU.*
40.	Friguri de bălă de DR. T. DUMITRESCU.	60.	Vaca cu lapte de M. GĂTAN.*
41.	Banul de A. GIUCLEA.	61.	Mierea și Ceara de CONST. IONESCU CRISTEȘTI.*
42.	Sfaturi practice de ING. A. SCHORR.	62.	Indrumări agricole de C. IONESCU CRISTEȘTI.*
43.	Lămurirea calendarului de A. GIUCLEA.	63.	Creșterea păsărilor de PETRONIUS BEJAN.*
44.	Conjunctivita grunuloasă de DR. GLĂVAN.	64.	101 Feluri din ouă de SANDA MARIN.*
45.	Euruleni de leac de A. VOLANSCHI.	65.	Plante de rutie de PETRONIUS BEJAN.*
46.	Sfaturi casnice de MAICA RALUCA.	66.	Lămurirea constituției celei noi de A. GOROVEI.*
47.	Cultura tomatelor de I. ISVORAN.	67.	Lupta contra secetei de M. GR. HULUBEI.*
48.	Rețete pentru gospodine de MAICA RALUCA.	68.	161 Feluri din cartofi de SANDA MARIN.*
49.	Lingoarea de DR. I. DUMITRESCU.		

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

Nr.		Nr.	
3.	Munții Apuseni de M. DAVID.*	27.	Valaia Jiului din Ardeal de P. HOSSU-LONGIN.
5.	Bucovina de I. SIMIONESCU.*	28.	Țara Bârsei de N. ORGHIDAN.
6.	Basarabia de G. NĂSTASE.*	29.	Vechiul ținut al Sucevei de V. CIUREA.
7.	Cobrogea de C. BRĂTESCU.*	30.	Macedo-România de TACHE PAPA-HAGI.
10.	Viața în adâncul mărilor de C. MOTAȘ.	31.	România din Banatul Jugoslav de PR. BIZEREA.
11-12.	A. Șaguna de I. LUPAȘ.*	32.	Casta de Azur de I. SIMIONESCU.*
14.	România de peste Nistru de V. HAREA.*	33.	Elveția de TRAIAN G. ZAHARIA.
16.	Lituania de G. NĂSTASE.	34.	Maramureșul de GH. VORNICU.
19.	România din Ungaria de I. GEORGESCU.	35.	Austria de I. SIMIONESCU.
20.	Jud. Turda Arieș de I. MUREȘANU.	36.	Belgia de TRAIAN G. ZAHARIA.
21.	Țara Hațegului de GAVRIL TODICA.	37.	Afganistanul de I. SIMIONESCU.
22.	Spiru C. Haret de I. SIMIONESCU.	38.	Atanasie Șaguna de DR. I. LUPAȘ.
23.	Danemarca de MAGDA D. NICOLAESCU.	39.	Blajul de ALEX. LUPEANU-MELIN.*
24.	N. Milescu în China de I. SIMIONESCU.	40.	Marea Neagră de DR. I. LEPSI.
25.	Cetățile moldovenești de pe Nistru de APOSTOL D. CULEA.	41.	Pe urmele lui Robinson Crusoe de I. SIMIONESCU.
26.	România din Belgia de EM. BUCUȚA.	42.	Din Norvegia de I. CONEA.*
		43.	Din vremea lui Ștefan cel Mare de GEN. R. ROSETTI.*
		44.	Japonia de I. SIMIONESCU.*

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.*
46. **Într'o mănăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE.*
47. **Dănilă Apostol** de N.P. SMOCHINĂ.*
48. **Govora și Călmănești** de I. SIMIONESCU.*
49. **Sgările norii New-Yorkului** de PETRU COMARNESCU.*
50. **Nicolae Bălcescu** de V. SASSU.*
51. **Țara visurilor Împătrite** (EGIPTUL) de MIRCEA HEROVANU.*
52. **Gh. I. Donici** de GEN. R. ROSETTI.*
53. **A. Odobescu** de AL. TZIGARA-SAMURÇAȘ.*
54. **Banatul** de PROF. D. IZVERNICEANU*
55. **Țara Zarandului** de G. CAMBER.*
56. **Iordache Golescu** de N. BĂNESCU.*
57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU.*
58. **Turismul** de AUREL PIȚU.*
59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU.*
60. **Polonia** de I. SIMIONESCU.*
61. **Date istorice și culturale din România** de CRONICAR.*
62. **Carmen-Silva** (TEKIRGHOL) de DR. COCA ODESEANU.*
63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU.*

Nr.

64. **A. Philippidă** de I. IORDAN.*
65. **N. Gane** de A. GOROVEI.*
66. **Lecturi geografice.—Asia** de I. SIMIONESCU.*
67. **N. Machiavelli** de VL. BOANTĂ.*
68. **Gh. Lazăr** de PAUL PAPADOPOL.*
69. **I. Urban-Jarnik** de A. GOROVEI.*
70. **G. Enescu** de M. COSTIN.*
71. **Dr. C. I. Istrati** de C. KIRITESCU.*
72. **Alexandru Vlașcu** de V.M. SASSU.*
73. **Vasile Pârvan** de I. ANDRIEȘESCU.*
74. **Ion Creangă** pedagog și învățător de V. GHETEĂ.*
75. **Republica Moldovenească a Sovietelor** de N. P. SMOCHINĂ.*
76. **Panaite Cerna** de LUCIAN PREDESCU.*
77. **Doi croniciari moldoveni Grigore Ureche și Miron Costin** de LUCIAN PREDESCU.*
78. **I. Ellade-Rădulescu** de GEORGE BAICULESCU.*
79. **Episcopul Melchisedec** de GHEORGHE DINCĂ.*
80. **O plidă vie Petre Ispirescu** de PAUL I. PAPADOPOL.*
81. **Sântul munte** de AUREL COSMA.*

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATĂ“.

Nr.

1. **Fabricarea săpunului**, de A. SCHÖRR.
2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.*
3. **Industria Parfumului** de E. SEVERIN.
- 4—5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI
6. **Industria Azotului** de L. CATON.
- 7—9 **Locomotiva** de ING. CASETTI.
10. **Aeroplanul** de DR. V. ATANASIU.
11. **Baloane și Dirijabile** de C. MIHĂILESCU.
12. **Betonul Armat** de ING. N. GANEA.
13. **Gări și trenuri** de G. ȘIADBEI.
16. **Tiparul** de VASILE ROMANESCU.
17. **Ce se scoate din cărbuni** de C. V. GHEORGHIU.
18. **Industria materiilor colorante** de G. A. FLOREA.
19. **Fotografia** de CAP. DR. M. ZAPAN.
20. **Industria zahărului** de G. I. BAOBIANU.

Nr.

21. **Șase montaje de radio** de CĂP. DR. M. ZAPAN.
22. **Cinematografia** de CĂP. M. ZAPAN
23. **Automobilul** de CĂPIT. DE AVIAȚIE M. PANTAZI.
24. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA
25. **Gazele otrăvitoare** de CAP. DR. M. ZAPAN.*
26. **Împănarea păsărilor** de N. C. PĂNESCU.*
27. **Legatul cârșilor** de I. CARAMALĂU.*
28. **Înnotul** de P. EPUREANU.*
29. **Scoaterea petelor** de VICTORIA A. VELGULESCU.*
30. **Cum navigă corăbilia** de SPARDECK.*
31. **Pianorul** de ING. G. LIPOVAN.*
32. **„Cartea Românească“** de I. SIMIONESCU.*
33. **Descoperiri și invențiuni** de LATZA TRANDAFIR.*

RĂSPÂNDIȚI

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

E cea mai trebuitoare bibliotecă. Unică prin varietatea cuprinsului, prin ieftinătate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului, dându-i noțiuni clare din alte domenii; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor,

S'au tipărit până acum peste 2.277.000 cărțițele.